

skorochennya-naselennya-ukrayina-posidaye-pershe-misce-u-sviti-i-ne-lyshe-cherez-vijnu/ (дата звернення: 20.10.2023).

3 Соціологи підрахували кількість населення в Україні: цифри невтішні. URL: <https://www.unian.ua/society/skilki-lyudey-zaraz-zhive-v-ukrajini-sociologivrazili-ciframi-12282729.html> (дата звернення: 20.10.2023).

4 Паніотто В. Міжетнічні упередження в Україні, вересень 2022. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1150&page=1> (дата звернення: 20.10.2023).

5 Lorenzo Ferrari Xenophobia in European cities. OBC Transeuropa. URL: https://www.europeandatajournalism.eu/cp_data_news/xenophobia-in-european-cities/ (дата звернення: 22.10.2023).

Музика Я. С., Григор'єва С. В.,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ВІДТВОРЕННЯ ТА ТРАНСЛЯЦІЯ КУЛЬТУРИ

REPRODUCTION AND BROADCASTING OF CULTURE

Однією з найважливіших рис культури як явища є її здатність постійно розвиватися, змінюватися, але зберігати при цьому свою особливість.

Соціокультурний процес являє собою єдність і взаємодію двох тенденцій – тенденції до збереження, усталеності, спадкоємності культури та тенденції до розвитку, модернізації, змін.

Цілісність культури забезпечується двома процесами: соціальним відбором (соціальною селекцією) та культурним опором.

Однією з найважливіших рис культури як явища є її здатність постійно розвиватися, змінюватися, але зберігати при цьому свою особливість. Соціокультурний процес являє собою єдність і взаємодію двох тенденцій – тенденції до збереження, усталеності, спадкоємності культури та тенденції до

розвитку, модернізації, змін. Цілісність культури забезпечується двома процесами: соціальним відбором (соціальною селекцією) та культурним опором.

Треба зазначити, що відносно безболісно поновлюючи свої периферійні елементи, культура виявляє досить сильну реакцію відторгнення, коли робляться спроби змінити її ядро: цінності, норми, звичаї. Культура не успадковується генетично. Вона освоюється індивідами в процесі соціалізації, відтворюється кожним новим поколінням завдяки певним соціальним механізмам (формам), що забезпечують трансляцію культурного досвіду.

Впродовж тисячоліть основним механізмом трансляції культури залишалася традиція. Для традиції характерною є передача досвіду в безпосередньому повсякденному спілкуванні між людьми – в ситуації «обличчям до обличчя». При цьому неминуче відбувається модифікація переданого культурного змісту: щось втрачається, щось, навпаки, додається. Усна традиція як форма передачі культурного досвіду домінує в архаїчних, неписьмених суспільствах. Поява писемності і «письмової культури» приводить до того, що в суспільстві виникає вже два канали передачі культурної спадщини: усна традиція і цілеспрямоване навчання, освіта, яка доступна лише меншині.

Освіта, як форма передачі культурної спадщини, відрізняється від традиції своїм систематизованим, організованим характером, а також деякою «відчуженістю» від безпосередніх життєвих потреб. (Наприклад, кожен освічений грецький хлопець зобов'язаний був знати «Іліаду» й «Одіссею» Гомера. Сучасний український школяр вивчає напам'ять вірші Т. Шевченка. Ясно, що це знання не має прагматичного характеру. Проте в необхідності цього знання сумнівів не виникає). Однак збільшення ролі освіти не привело до знищення традиції, хоча її вплив скоротився. Скорочення впливу традиції у сучасному суспільстві викликано рядом причин.

По-перше, розпад стійких спільностей, які могли б передавати досвід новим поколінням, ослаблення спадкоємності поколінь. По-друге, ускладнення і спеціалізація діяльності: сучасна людина не може «успадкувати» навички, необхідні їй для професійної діяльності. Сім'я вже відокремлена від виробничої сфери. По-третє, швидкий темп соціальних змін значною мірою знецінює досвід попередніх поколінь. Молоді люди стикаються з іншими умовами, ніж ті, в яких жили їх батьки, не говорячи вже про більш старших родичів. По-четверте, значно зріс «обсяг» культурної спадщини. По-п'яте, сучасні суспільства «відкриті» для впливу з боку інших культур. У результаті визначеність власної традиції втрачається. І, проте, незважаючи на всі ці чинники, традиція зберігається, хоча форма її існування в сучасному суспільстві дещо інша, ніж в суспільствах минулого. Девід Рісмен, американський соціолог, писав, що сучасні суспільства відрізняються від традиційних не стільки виключенням традиції, скільки її «розчленуванням».

Американський антрополог Маргарет Мід звернула увагу на дуже важливий аспект передачі культурної спадщини – відносини між поколіннями (міжпоколінні відносини). Вона відзначила, що культури розрізняються переважанням певного типу міжпоколінної комунікації. Домінувати може передача культурного досвіду від старшого покоління молодшому. Але можливі й інші види трансляції – від однолітків до однолітків або навіть від молодшого покоління – старшому. Переважаючий тип міжпоколінної трансляції культури визначається соціальними умовами.

М. Мід виділила три типи культури: постфігуративний, кофігуративний і префігуративний. Постфігуративний тип переважає в людській історії. Він виглядає найбільш «природним» і має на увазі передачу культурного досвіду від старшого покоління молодшому. Очевидно, що повне панування цього типу культури можливе в тих суспільствах, де соціальні і культурні зміни відбуваються поволі, і новим поколінням належить жити в тих умовах, в яких жили їх батьки і діди.

Кофігуративний тип культури має на увазі навчання не тільки старших, але й однолітків. Кофігуративний тип не відміняє постфігуративного, але доповнює його.

Постфігуративний тип переважає в людській історії. Він виглядає найбільш «природним» і має на увазі передачу культурного досвіду від старшого покоління молодшому. Очевидно, що повне панування цього типу культури можливе в тих суспільствах, де соціальні і культурні зміни відбуваються поволі, і новим поколінням належить жити в тих умовах, в яких жили їх батьки і діди. Молодше покоління займає підпорядковане становище, не маючи в своєму розпорядженні необхідного досвіду, воно повністю залежить від досвіду старших.

Носач К. В., Сутула О. А.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ МАСКУЛІННОСТІ

NEGATIVE CONSEQUENCES OF THE MODERN UNDERSTANDING OF MASCULINITY

Концепція сучасної маскулінності розглядає як чоловіки ставляться до своєї «чоловічості», до висунутих перед ними ролями та соціальними очікуваннями. Не зважаючи на те, що велика кількість чоловіків прагне відповідати цим вимогам, сучасна маскулінність може мати й негативні наслідки.

Перш за все, поняття маскулінності в суспільстві створює певний вигляд «ідеального» чоловіка, який повинен бути жорстким, сильним і безжалісним. Цей стереотип не враховує внутрішні почуття та емоції чоловіків. Велика частина з них почувається під примусом виступати відповідно до цього